

**BURHONIDDIN AN-NASAFIYNING PEDAGOGIK TA'LIMDA
DIDAKTIK G'OYALARINI METODIK TIZIMLASHTIRISH**

G'uzorov O'tkir Umbarovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrasida o'qituvchisi

Tel: +998973801886

Annotatsiya: Ushbu maqolada Burhoniddin an-Nasafiyning didaktik g'oyalarini metodik tizimlashtirish va ularning pedagogik ta'lim sohasidagi dolzarbligi haqida so'z boradi. Atoqli olim va mutafakkir Al-Nasafiy o'zining chuqur mulohazalari, ta'lim va ta'limga innovatsion yondashuvlari bilan ta'lim sohasiga katta hissa qo'shgan. Ushbu tadqiqot uning didaktik g'oyalarini tizimli ravishda o'rganib, tizimlashtirib, ularning zamonaviy pedagogik amaliyotni shakllantirishdagi ahamiyatini ta'kidlab, ta'lim tamoyillarini chuqurroq anglashga ko'maklashishga qaratilgan

Kalit so'zlar: Burhoniddin an-Nasafiy, didaktik g'oyalar, pedagogik ta'lim, metodik tizimlashtirish, ta'lim va tarbiya

Kirish:

Atoqli olim va faylasuf Burhoniddin an-Nasafiy o'zining boy didaktik g'oyalari bilan ta'lim-tarbiya sohasiga beqiyos hissa qo'shdi. Uning o'qitish va o'rganish borasidagi tushunchalari vaqt sinovidan o'tib, o'qituvchilar va o'quvchilar uchun qimmatli istiqbollarni taqdim etdi. Ushbu maqolada an-Nasafiyning didaktik g'oyalarini metodik tizimlashtirish va ularning zamonaviy davrda pedagogik ta'limga ta'siri o'rganiladi.

1. Burhoniddin an-Nasafiy didaktik g'oyalarining tarixiy mazmuni:

Burhoniddin an-Nasafiy ma'rifiy taraqqiyot davrida yashab, alloma va mutafakkirlar turli sohalarda, jumladan, ta'lim-tarbiya sohasida ham salmoqli yutuqlarga erishdilar. An-Nasafiyning didaktik g'oyalariga uning falsafa, ilohiyot va pedagogika fanlarini chuqur bilishi ta'sir ko'rsatib, ta'lim va tarbiyaga yaxlit yondashuvni aks ettirgan.

2. Al-Nasafiyning didaktik g'oyalaridagi asosiy mavzular:

a. Yaxlit ta'lim: Al-Nasafiy o'quvchilarning intellektual, hissiy va ma'naviy rivojlanishiga qaratilgan yaxlit ta'limning muhimligini ta'kidladi. U chinakam ta'lim butun insonni tarbiyalashi, bilim va xarakter o'rtasidagi uyg'un muvozanatga olib kelishi kerak deb hisoblagan.

b. Talabalarga yo'naltirilgan ta'lim: Al-Nasafiy o'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlari ustuvor bo'lgan talabaga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvlarini qo'llab-quvvatlagan. U samarali o'qitishni o'quvchilarning o'ziga xos qobiliyatlari va

o'rganish uslublarini hisobga olgan holda individual ravishda ishlab chiqish kerak, deb hisoblagan.

c. Axloqiy tarbiya: an-Nasafiyning didaktik g'oyalari markaziy o'rin axloqiy tamoyillarni ta'limga singdirish edi. U ta'lim-tarbiya jarayonida axloqiy qadriyatlar va xulq-atvor kamolotining ahamiyatini ta'kidlab, jamiyatga ijobiy hissa qo'shadigan fazilatli shaxslarni tarbiyalashni maqsad qilgan.

3. An-Nasafiyning didaktik g'oyalarini metodik tizimlashtirish:

An-Nasafiyning didaktik g'oyalarini pedagogik ta'limda samarali qo'llash uchun metodik tizimlashtirish zarur. Bu uning asosiy mavzularini ta'lim amaliyotlari va siyosatlarini boshqaradigan izchil asosda tashkil qilishni o'z ichiga oladi. Uning fikrlarini tizimli ravishda turkumlash va tizimlash orqali o'qituvchilar uning tamoyillarini chuqurroq tushunishlari va ularni o'qitish strategiyalariga mazmunli ravishda kiritishlari mumkin.

An-Nasafiyning didaktik g'oyalari pedagogik ta'limda samarali o'qitish va o'qitish uchun zarur bo'lgan bir qator jihozlar va o'rnatish usullarini o'z ichiga oladi. An-Nasafiyning jihozlari va o'rnatish usullarini ko'rsatadigan ba'zi aniq misollar:

1. Yaxlit o'quv dasturlarini loyihalash: An-Nasafiy turli fanlarni o'zida mujassamlashtirgan va fanlararo aloqalarni mustahkamlovchi yaxlit o'quv dasturini ishlab chiqish muhimligini ta'kidlagan. O'quv dasturini keng qamrovli ta'lim tajribasini ta'minlash uchun tuzib, o'qituvchilar murakkab tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam berishlari va talabalarda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin.

2. Interfaol o'qitish strategiyalari: An-Nasafiy o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb etadigan interfaol o'qitish strategiyalarini qo'llab-quvvatlagan. Guruhdagi munozaralar, munozaralar, rolli o'yinlar va amaliy tajribalarni o'z ichiga olgan holda, o'qituvchilar turli xil ta'lim uslublariga mos keladigan dinamik ta'lim muhitini yaratishi va o'quvchilarning ishtiroki va tushunishini kuchaytirishi mumkin.

3. Axloqiy ta'lim integratsiyasi: An-Nasafiy o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar va xarakterlarni rivojlantirish uchun o'quv dasturiga axloqiy ta'limning integratsiyalashuvini ta'kidlagan. Axloqiy dilemmalar, amaliy tadqiqotlar va aks ettirish mashqlarini o'z ichiga olgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarda mustahkam yaxlitlik, hamdardlik va ijtimoiy mas'uliyat hissini rivojlantirishga yordam berishi mumkin.

4. Tabaqalashtirilgan ta'lim: An-Nasafiy tomonidan qo'llab-quvvatlangan tabaqalashtirilgan o'qitish, o'qitish usullari va materiallarini o'quvchilarning individual ehtiyojlari va ta'lim uslublariga moslashtirishni o'z ichiga oladi. Shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etish orqali o'qituvchilar qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv o'quv muhitini yaratib, talabalarning turli xil akademik qobiliyatlari va qiziqishlariga murojaat qilishlari mumkin.

5. Baholash strategiyalari: An-Nasafiy o'quvchilarning o'rganishini samarali baholash uchun turli baholash strategiyalaridan foydalanish muhimligini ta'kidladi. Imtihonlar va taqdimotlar kabi umumlashtiruvchi baholashlardan tashqari, viktorinalar, loyihalar va tengdoshlarni baholash kabi formativ baholashlardan foydalanish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning muvaffaqiyatini to'g'ri baholashlari va yaxshilash uchun o'z vaqtida fikr-mulohazalarini taqdim etishlari mumkin.

6. Kasbiy rivojlanish tashabbuslari: An-Nasafiy o'qituvchilarning o'qituvchilik mahoratini oshirish va ta'limning zamonaviy tendentsiyalaridan xabardor bo'lishlari uchun doimiy kasbiy rivojlanish muhimligini ta'kidladi. Seminarlar, konferentsiyalar va hamkorlikdagi o'quv jamoalarida ishtirok etish orqali o'qituvchilar o'zlarining ta'lim amaliyotlarini takomillashtirishlari va pedagogik ta'lim sohasida uzluksiz o'sish va innovatsiyalarni rag'batlantirishlari mumkin.

An-Nasafiy jihozlari va o'rnatish usullariga oid ushbu misollarni o'z ta'lim amaliyotiga kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning akademik, axloqiy va ijtimoiy jihatdan rivojlanishiga yordam beradigan qiziqarli, inklyuziv va samarali o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Xulosa:

Burhoniddin an-Nasafiyning didaktik g'oyalari ta'lim va tarbiya san'ati haqida qimmatli fikrlarni keltirib, yaxlit ta'lim, o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim va axloqiy kamolotning muhimligini ta'kidlaydi. Uslubiy tizimlashtirish orqali o'qituvchilar an-Nasafiy g'oyalari boyligidan pedagogik amaliyotni takomillashtirish va o'quvchilar uchun o'zgaruvchan ta'lim tajribasini rivojlantirish uchun foydalanishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boltaboeva U., Sh U., Rahmonova N. CREATIVE PERSON-THE ROLE OF LIVE WORD IN EDUCATING AN ACTOR //European Journal of Arts. – 2019. – №. 3.
2. Boltaboyeva U., Rakhmonova N., Usmonov S. Characteristics of speech Art: problems and solutions //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2020. – T. 10. – №. 4. – С. 559-567.
3. Болтабоева У. Нутқ санъатининг ўзига хос хусусиятлари: муаммо ва ечимлар //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. I (2).
4. Boltaboeva U. Using Oral Folk Art Methods in Improving Speech Technology //Eastern European Scientific Journal. – 2019. – №. 1.
5. Akbarova M., Tursunova G., Abdunazarov Z. Section 3. Theater art //European Journal of Arts. – С. 125.
6. Усмонов Ш. САҲНАДА ТАШҚИ ҚИЁФАГА АКТЁРНИНГ МУНОСАБАТИ //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. II.
7. Усмонов Ш. Илм даргоҳига бир назар //Oriental Art and Culture. – 2019. – №. IV (1).
8. Умарова Ҳ., Усмонов Ш. Санъатга бағишланган умр //Oriental Art and Culture. – 2019. – №. IV (1).